VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS
HUMANITARINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
KULTŪRŲ STUDIJŲ KATEDRA

Gabrielė Rauckytė

SENPAI - KŌHAI SANTYKIAI SENPAI GA UZAI KŌHAI NO HANASHI ANIMĖJE

Bakalauro baigiamasis darbas

Rytų Azijos šalių kultūrų ir kalbų studijų programa, valstybinis kodas 6121NX049

Regiono studijų kryptis

Vadovas/ė _Simone Kumpė _____ _____
(Moksl. laipsnis, vardas, pavardė) (parašas) (data)

Apginta doc. dr. R. Eidukevičienė _____ _____
(Fakulteto dekanė) (parašas) (data)

Kaunas, 2025

TURINYS

SANTRAUKA **3**
SUMMARY 5
ĮVADAS 7
1. SENPAI IR KŌHAI SANTYKIAI JAPONŲ KULTŪROJE 10
1.1 *Senpai* ir *kōhai* santykių ryšis su Japonijos kultūra 10
1.2 *Senpai* ir *kōhai* santykiai japoniškoje visuomenėje 11
1.3 Animė kaip socialinių santykių atspindys 13
2. *SENPAI* IR *KŌHAI* SANTYKIAI PER GALIOS TEORIJOS PRIZMĘ 16
3. *SENPAI* IR *KŌHAI* SANTYKIŲ ANALIZĖ „SENPAI GA UZAI KŌHAI NO HANASHI“ ANIMĖJE 19
VAIZDINĖ TURINIO ANALIZĖ 19
3.1 Tyrime naudoti *Senpai* ir *kōhai* santykių animės atrankos kriterijai 19
3.2 Tyrimo metodai 20
3.3 Pasirinkto animė pristatymas 21
4 *SENPAI* IR *KŌHAI* „SENPAI GA UZAI KŌHAI NO HANASHI“ SANTYKIAI ANIMĖJE 23
4.1 *Senpai* ir kōhai modelio raiška veikėjų santykiuose 23
4.2 Galios dinamika veikėjų santykiuose 25
4.3 Lyties reprezentavimas veikėjų išvaizdoje 28
IŠVADOS 30
LITERATŪRA 32
ŠALTINIAI 34

SANTRAUKA

Japonų visuomenėje tradicijos vis dar glaudžiai susijusios su šiuolaikiniu gyvenimo būdu. Viena iš tokių tradicijų – *senpai* ir *kōhai* sistema, paremta hierarchiniais santykiais, pagarba ir atsakomybe vyresniam asmeniui. Ši sistema išlieka svarbi tiek mokyklose, universitetuose, darbo aplinkoje, tiek kasdienėje bendravimo kultūroje. Ji padeda užtikrinti socialinę tvarką, stiprina bendruomeniškumą ir vertybių perdavimą tarp skirtingų kartų.

Senpai ir *kōhai* santykiai dažnai vaizduojami ir japonų animacijoje (anime), kur per veikėjų tarpusavio ryšius atsiskleidžia ne tik tradicinės normos, bet ir šiuolaikinės jų interpretacijos. Anime „Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“ pavyzdžiu galima matyti, kaip tradiciniai vaidmenys pritaikomi šiuolaikiniame kontekste – išlaikant pagarbą ir hierarchiją, bet kartu įvedant daugiau lygybės, emocinio artumo ir bendradarbiavimo.

Tai rodo, kad *Senpai* ir *kōhai* santykiai Japonijoje nėra statiški – jie kinta kartu su visuomene, tačiau jų pagrindinės vertybės vis dar išlieka svarbios tiek realiame gyvenime, tiek populiariojoje kultūroje.

Šiame bakalauro darbe yra tiriami *Senpai* ir *kōhai* santykiai *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* animėje. Darbo metu iškelta problema, kurioje svarstoma ar pasirinktame anime yra išlaikomi tradiciniai *senpai - kōhai* santykiai, ar jie yra modernizuoti ir pritaikyti pagal šiuolaikinius Japonijos visuomenės pokyčius. Siekiant gauti atsakymą į iškeltą problemą buvo iškelti trys darbo uždaviniai: 1) Pristatyti *senpai* ir *kōhai* santykius Japonų kultūroje. 2) Išnagrinėti *senpai* ir *kōhai* santykiai per galios teorijos kontekstą. 3) Išanalizuoti *senpai* ir *kōhai* santykių vaizdavimą *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* animėje.

Darbo rašymo metu buvo naudojamasi literatūros analizės metodu, o tyrimo metu buvo naudojamas vaizdinės turinio analizės metodas, kuris buvo naudojamas siekiant išanalizuoti *senpai* ir *kōhai* santykius atrinktame anime. Anime buvo atrinktas pagal 3 kriterijus: 1) Vykdyta detali animė paieška, kuris atitiktų *senpai–kōhai* santykių temą. Pasinaudojus anime rodymo platforma „Crunchyroll“ ir raktiniais žodžiais, *senpai, houhai,* santykiai, pasirinktas *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* animė, 2) Renkantis anime „Crunchyroll“ animė medijų platformoje, atsižvelgta į tai, kad animė nenukryptų nuo nagrinėjamų pagrindinių uždavinių ir atitiktų pasirinktą tyrimo temą, nebūtų per daug romantizuojamas, kad neprarastų *senpai–kōhai* santykių aspekto. 3) Siekiant darbo naujumo, pasirinktas ne senesnis nei 10 metų anime, kad apimtų ir vaizduotų *senpai–kōhai* santykius šiuolaikinėje japoniškoje visuomenėje įvairiose gyvenimo srityse. Šie pasirinkti kriterijai padėjo

pasirinkti animę, kuris taikliai tiko tyrimo temą, to pasėkoje buvo padaryta išsamesnė vaizdavimą,,*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* animės veikėjų *senpai* ir *kōhai* santykių kontekste. Išvadose pateikiamos animės veikėjų santykų analizės rezultatai.

Raktiniai žodžiai: Japonija, animė, *senpai, kohai, senpai – kohai* santykiai, galios teorija, Japonijos kultūra.

SUMMARY

In Japanese society, traditions remain closely intertwined with modern life. One such tradition is the *senpai–kōhai* system, which is based on hierarchical relationships, respect, and responsibility toward one's senior. This system remains significant in schools, universities, workplaces, and everyday social interactions. It helps maintain social order, strengthens group cohesion, and facilitates the transmission of values between generations.

Senpai–kōhai relationships are also frequently portrayed in Japanese animation (anime), where character interactions reflect not only traditional norms but also modern interpretations. The anime „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi"* illustrates how traditional roles are adapted to contemporary contexts—preserving respect and hierarchy while introducing more equality, emotional closeness, and mutual cooperation.

This suggests that while *senpai–kōhai* relationships are evolving alongside societal changes, their core values remain important both in real life and in popular culture.

This bachelor's thesis explores the senpai and *kōhai* relationship as represented in the anime „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi"* (My Senpai is Annoying). The research addresses the central question of whether the anime maintains traditional *senpai–kōhai* norms or if these relationships have been modernized in response to changes in contemporary Japanese society. To address this question, the thesis sets out three objectives: (1) To present the cultural context of *senpai–kōhai* relationships in Japan; (2) To examine these relationships through the lens of power theory; (3) To analyze the representation of *senpai–kōhai* dynamics in **anime,** „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi"* (My Senpai is Annoying).

During the writing of the thesis, the method of literature analysis was used, while during the research stage, a visual content analysis method was applied. This method was used to analyze the *senpai–kōhai* relationships in the selected anime. The anime was selected based on three criteria: 1) A detailed search was conducted to find an anime that fits the theme of *senpai–kōhai* relationships. Using the anime streaming platform "Crunchyroll" and keywords such as "*senpai", "kōhai*", and "relationships", the anime „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi"* (My Senpai is Annoying). was selected. 2) When choosing the anime on the "Crunchyroll" media platform, attention was paid to ensure that the anime did not deviate from the main research objectives and remained relevant to the selected research topic. Care was

also taken to avoid anime that overly romanticized the relationships, so as not to lose focus on the senpai–kōhai dynamic. 3) To ensure the novelty of the work, an anime no older than 10 years was selected. This allowed the study to encompass and portray senpai–kōhai relationships in contemporary Japanese society across various aspects of life. These selected criteria helped identify an anime that precisely fit the research topic. As a result, an in-depth analysis of the senpai–kōhai relationships as portrayed through the characters in Senpai ga „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi"* (My Senpai is Annoying). was conducted. The conclusions present the findings of the analysis of these character relationships.

Keywords: Japan, anime, *senpai, kohai, senpai – kohai* relationships, power theory, Japanese culture.

ĮVADAS

Darbo naujumas ir aktualumas: Japonija - šalis, kurioje modernumas ir gilios tradicijos neatsiejamos viena nuo kitos. Nors šiuolaikiniame pasaulyje visuomenė sparčiai kinta ir vystosi, kai kurios tradicinės socialinės normos vis dar išlikusios iki šių dienų. Viena ryškiausių normų - *senpai* ir *kōhai* santykiai, kurie yra grįsti pagarba vyresniesiems, grupiniu lojalumu ir socialiniais tarpusavio santykiais, kurie formuojasi mokyklose, universitetuose, darbo įstaigose, bei kasdieniame gyvenime. Jie apima visas socialines gyvenimo sritis ir dažnai vaizduojami ir / ar atkartojami populiariojoje kultūroje, ypač japoniškuose animėse (jap. アニメ, anime).

Ši tema yra aktuali nes *senpai ir kōhai* santykiai yra neatsiejama japoniškos kultūros dalis, kuri apima socialines normas bei kasdienį gyvenimą, daro įtaką vertybių formavimuisi japoniškoje visuomenėje. Temos nagrinėjimas per animės (jap. アニメ, anime) prizmę, padeda geriau suprasti, ar tradiciniai galios ir hierarchijos modeliai išlieka stabilūs ir nekintantys, ar juos keičia šiuolaikinės vertybės ir šiuolaikiškas požiūris į kai kurios aspektus, tokius kaip moterų socialinio vaidmens transformacija ar lygybė ir individualizmas.

Darbo naujumą rodo tai, kad *senpai ir kōhai* santykių analizė per animės prizmę yra beveik nenagrinėti lietuviškoje akademinėje aplinkoje. Šiame darbe pasirinktas anime (jap. アニメ, anime) „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi"* (My Senpai is Annoying). suteikia galimybę detaliau pažvelgti į šiuolaikinius darbo santykių modelius. Remiantis Pierre Bourdieu simbolinės galios teorija, darbas nagrinėja kaip tradicinės, socialinės hierarchijos atsispindi ir transformuojasi šiuolaikinėje populiariojoje kultūroje. Ši analizė leidžia įvertinti, kaip animė (jap. アニメ, anime) perteikia socialinius vaidmenis bei galios dinamiką tarp veikėjų, jungiant sociologinį ir kultūrinį diskursą.

Darbo tikslas: išanalizuoti, kaip *senpai ir kōhai* santykiai yra „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi"* (My Senpai is Annoying). animėje (jap. アニメ, anime) ir įvertinti jų prasmę šiuolaikinės Japonijos kultūroje bei galios teorijos kontekste.

Darbo objektas: *senpai ir kōhai* santykiai „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi"* (My Senpai is Annoying). animėje.

Darbo problema: Ar animėje „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi"* (My Senpai is Annoying). išlaiko tradicinius *senpai - kōhai* santykius ar juos keičia pagal šiuolaikinius Japonijos visuomenės

pokyčius?

Darbo uždaviniai:

1. Pristatyti *senpai ir kōhai* santykius Japonų kultūroje.
2. Išnagrinėti *Senpai ir kōhai* santykiai per galios teorijos kontekstą.
3. Išanalizuoti *senpai ir kōhai* santykių *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* (My Senpai is Annoying). animėje.

Darbo metodai:

1. Literatūros šaltinių analizė.
2. Vaizdinės medžiagos tūrinio analizė.

Naudota literatūra ir šaltiniai: Pagrindiniai šio kursinio darbo šaltiniai yra *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* (My Senpai is Annoying). animė (jap. アニメ, anime) parašyta Shiromantos ir Ryōta Itō 2021 metais spalio 10 diena. Šis animė (jap. アニメ, anime) buvo pasirinktas iš gan didelio sąrašo, nes tiksliausiai iš aiškiausiai atitiko s*enpai* ir *kōhai* santykių vaizdavimą. Taip pat buvo remtasi Lebra, Takie Sugiyamos knyga „Japanese Patterns of Behavior“ (1976) , kurioje buvo atliktas klasikinis tyrimas apie Japonijos elgesio modelius ir hierarchinius santykius. Sugimoto, Yoshio knyga „An Introduction to Japanese Society“ 3rd edition (2010), Hendry, Joy knyga „Understanding Japanese Society“ 4th edition. (2012) ir Nakane, Chie knyga „Japanese Society“ (1970) kuriose buvo galima rasti informacijos apie šiuolaikinę Japonijos visuomenę. Bei Bourdieu, Pierre knygomis „ Outline of a Theory of Practice“ (1997), „ The Logic of Practice.“ (1990), „Language and Symbolic Power“ (1991), kuriose buvo galima informaciją apie autoriaus vaizdavimą apie galios santykių teoriją. Bourdieu, Pierre and Passeron, Jean-Claude knyga „Reproduction in Education, Society and Culture“, kurioje buvo informacijos apie visuomę ir kultūrą.

Darbo struktūra: darbą sudaro santrauką anglų ir lietuvių kalbomis, įvadas, trys dėstymo dalys, išvados, naudotos literatūros ir šaltinių sąrašas. Pirmoje dėstymo dalyje yra supažindinama su s*enpai* ir *kōhai* santykiais. Taip pat yra nagrinėjamas japoniškos kultūros ryšys su s*enpai* ir *kōhai* santykiais, kaip šie santykiai pasireiškia visuomenėje ir kaip atsispindi socialiniuose santykiuose. Antroje dėstymo dalyje yra, pristatoma Pierre’o Bourdieu galios teorija, o vėliau ji yra nagrinėjama per s*enpai* ir *kōhai* santykius. Trečioje dėstymo dalyje yra aprašoma metodologija ir *senpai ir kōhai* santykių vaizdavimo *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* (My Senpai is Annoying). animėje. Tyrimas

nagrinėja animės veikėjų *senpai ir kōhai* santykių išraišką iš. Išvadose yra pateikti tyrimo metu išanalizuoti rezultatai.

1. SENPAI IR KŌHAI SANTYKIAI JAPONŲ KULTŪROJE

1.1 *Senpai* ir *kōhai* santykių ryšis su Japonijos kultūra

Japonija - šalis, kurios pavadinimą girdime tikrai ne pirmą kartą, ji gerai žinoma savo istorija ir unikaliomis, giliomis tradicijomis, kuriose glaudžiai susipina senovinės vertybės ir vis modernėjanti visuomenė. Viena iš svarbiausių socialinių struktūrų šios šalies kultūroje yra *Senpai ir kōhai* santykiai. Japoniškas terminas *senpai* (jap. 先輩) reiškia vyresnįjį arba viršesnį asmenį, kuris dažniausiai pasižymi didesne gyvenimiška patirtimi ar užima aukštesnį socialinę padėtį (statusą) grupėje. Tuo tarpu japoniškas terminas *kōhai* (jap. 後輩) reiškia jaunesnįjį asmenį, pasižymintį mažesne patirtimi ir / ar užimantį žemesnę padėtį (statusą) grupėje. Kartu sujungti šie *senpai* (jap. 先輩) ir *kōhai* (jap. 後輩) terminai, sudaro tradicinę, hierarchinę sistemą japonų kultūroje, kai *senpai* (vyresnysis) vadovauja, remia ir globoja *kōhai* (jaunesnysis), kuris visada atsako pagarba ir lojalumu. Ši struktūra stiprina grupės harmoniją ir socialinę tvarką, vertybes. Ji (struktūra) ypač paplitusi įmonėse, mokyklose ir klubuose (Lebra, 1976).

Japonijos istorijoje *Senpai* ir *kōhai* santykiai turi gilias šaknis visuomenėje. Šių santykių suformavimuisi didel įtaką turėjo konfucianistiškos vertybės, kurios XV amžiuje atkeliavo iš Kinijos. Konfucianizmas išskiria lojalumą, pabrėžia hierarchiją ir bene svarbiausią, pagarbos vyresniems principus, kurie turėjo didelę įtaką Japonijos tarpasmeniniams santykiams ir socialinėms vertybėms (Lebra, 1976m p. 40-45).

Šalies vyriausybė, Tokugavos periodu (1603m. – 1868m.) oficialiai priėmė neokonfucianistinius idealus, norėdama stiprinti hierarchinius santykius ir palaikyti socialinę tvarką visoje visuomenėje. Šiek tiek vėlesniu Meidži laikotarpiu (1868m. - 1912m.), modernizuojant kariuomenę ir švietimo sistemąs *senpai* ir *kōhai* santykiai Japonijoje buvo pritaikyti ir įteisinti institucijose, tokiose kaip darbo įmonės ir mokyklos. Šis būdas pasižymėjo savo veiksmingumu siekiant palaikyti drausmę ir palengvinti vertybių bei žinių perdavimą iš vyresniųjų didesnę patirtį sukaupusių jaunesniesiems asmenims, siekiant išsaugoti grupės harmoniją ir vienybę (Sugimoto, 2010, p. 65 – 70).

Šiuolaikinė *senpai* ir *kōhai* sistema Japonijoje vis dar formuoja socialinę sąveiką, kuri ypač ryškiai matoma universitetuose, mokyklose ir darbinėje aplinkoje. Nors šiuolaikinė, vis modernėjanti visuomenė pakeitė šiuos santykius šiek tiek lankstesniais, tačiau pagrindinės vertybės, tokios kaip lojalumas ir pagarba tarp asmenų yra išlikusi ir dominuoja šiomis dienomis. (Hendry, 2012, p. 50 – 55).

1.2 *Senpai* ir *kōhai* santykiai japoniškoje visuomenėje

Senpai ir *kōhai* santykiai - viena iš svarbiausių Japonijos socialinio ir kultūrinio gyvenimo dalis. Jie atlieka svarbų vaidmenį palaikant grupės sanglaudą ir socialinę harmoniją (balansą) Japonijos visuomenėje. (Lebra, 1976). Tokie santykiai užtikrina, kad jaunesni ar mažiau patyrę asmenys, gautų vyresniųjų nurodymus, žinias ir paramą, padeda sumažinti kylančius konfliktus, skatina sklandesnę socialinę sąveiką. Pavyzdžiui, mokyklų veiklos klubuose vyresni moksleiviai padeda jaunesniems moksleiviams ne tik lavinti ir plėsti techninius įgūdžius, bet ir mokytis pareigų, socialinių normų, taip ugdydami japoniškas vertybes bei sukurdami stiprų vienybės ir priklausymo jausmą grupėse (Lebra, 1976, p. 40 – 47).

Darbo aplinkoje *senpai ir kōhai* santykiai veikia kaip neformali mentorystės struktūra (Sugimoto, 2010). Šioje aplinkoje yra pabrėžiama, kad jaunesni darbuotojai pasitiki ir pasikliauja vyresniais darbuotojais, siekiant išmokti valdyti socialinius ir profesinius lūkesčius bei gauti patarimų. Darbe ilgiau dirbantys darbuotojai yra atsakingi už neseniai dirbančius, nespėjusius sukaupti darbo patirties komandos narius, užtikrina jaunesniųjų darbuotojų apsaugą ir mokymą. Tuo tarpu jaunesnieji darbuotojai kaip padėką už globą ir rūpinimąsį demonstruoja ar atsilygina atsidavimu, pagarba ir lojalumu. Ši sistema stiprina kantrybės, bendradarbiavimo ir lojalumo kultūrą, kuri prisideda prie ilgalaikio stabilumo ir sėkmės Japonijos organizacijose (Sugimoto, 2010, p. 70 – 75), o aiški šių santykių hierarchija padeda sumažinti įtampą ir dviprasmybę socialinėse situacijose (Lebra (1976). Per šiuos santykius užsimezgantys emociniai ryšiai tarp grupės narių dažnai peržengia formalias ribas, taip sukurdami ilgalaikius paramos tinklus, kurie gali būtų naudingi beveik visam gyvenimui (Lebra, 1976, p. 45 – 50).

Svarbų vaidmenį s*enpai ir kōhai* santykiuose vaidina kalba, kuri yra neatsiejama šios struktūros dalis. Šie santykiai yra pamatinė Japonijos visuomenės koncepcija, kuri giliai įsišaknijusi lojalumo ir pagarbos, konfucianistinėse hierarchijos vertybėse. Struktūros visuma lingvistiškai atsispindi sistemingais kalbos variantais. Tokiu kaip garbės sistema pavadinimu *keigo* (jap. 敬語). Kalbos formų pasirinkimas tarp s*enpai* ir *kōhai* svarbus, nes nurodo jų (s*enpai* ir *kōhai)* socialinių vaidmenų pobūdį. Lingvistinis mandagumas nėra vien pagarbos išraiška, tai ir kultūrinė pareiga, kuri palaiko šalies socialinę tvarką (Ide, 1989). Vystant dialogą tikimasi, kad *kōhai* vartos pagarbią ir oficialią kalbą, pavyzdžiui, *Kinō no mītingu de wa, taihen osewani narimashita (*jap. 昨日のミーティングでは、大変お世話になりました。), (lt. labai ačiū už palaikymą ir pagalbą vakarykščio susitikimo metu), siekiant parodyti s*enpai* pranašumą, o jis kreipiasi į *kōhai* atvirkščiai, dažniausiai neformaliai, naudojant daugiau trumpinių ar atsitiktinių formų, kaip pavyzdžiui, *Ashita, yoroshiku ne* (jap. 明日、よろしくね),

(lt. Iki pasimatymo rytoj). Ši kalbos lygių asimetrija atspindi Japonijos vertikalią visuomenę ir sustiprina galios santykius (Maynard, 207). Vardo naudojimas taip pat yra svarbus akcentas ir ryškus rodiklis nurodantis grupės narių santykius ir hierarchiją. Jaunesnysis įprastai į savo vyresnįjį kreiptųsi kaip *Tanaka - senpai* arba *Tanaka - san*, o vyresnysis į jaunesnįjį kreipiasi ne taip formaliai, vartodami vardą ar pavardę, nenaudojant garbingos priesagos. (Okamoto, 1997). Ši kreipinio forma yra viena iš ryškiausių statuso ir vaidmens formų japonų bendravime. Šie kalbiniai modeliai neapsiriboja mandagumo reiškimu, jie taip pat tarnauja ritualizuotam santykių tapatybės demonstravimui. (Okamoto, 1997). Japonijoje mandagios kalbos vartojimas nėra tik reakcija į individualius galios skirtumus ar emocinį atstumą, ji taip pat atspindi kultūrinę įžvalgos normą, gebėjimą tinkamai pasirinkti kalbinę formą pagal situaciją. Šis gebėjimas yra ypač svarbus santykyje tarp s*enpai ir kōhai*, kur net mažas nukrypimas nuo priimtų kalbos normų gali būti laikomas socialiai nepriimtinu, nepagarbiu ar net įžeidžiančiu. Per šiuos kalbinius mainus šalies visuomenėje palaikoma sudėtinga socialinės hierarchijos sistema, kur pagarbos vyresniesiems ir grupės vienybės principai turi didžiausią reikšmę. (Ide, 1989). Ši kalbos struktūra yra ne tik funkcinė, bet ir ideologinė, ji formuoja tapatybę, reguliuoja elgesį ir stiprina institucinę hierarchiją per kasdienę sąveiką (Haugh, 2005).

Šalia kalbos, ryškus vaidmuo santykiuose tarp s*enpai ir kōhai* atitenka lyčių skirtumams ir vaidmenims visuomenėje. Japoniškoje visuomenėje lyčių skirtumai atspindi tradicines kultūrines normas ir socialinius lūkesčius, kurie formuojasi istorinių, religinės ir socialinės sistemos pagrindu (Sugimoto, 2010, p. 65–70). Šie skirtumai atsispindi ne tik elgesio modeliuose, bet ir vaidmenyse, kuriuos užima vyrai ir moterys socialinėse grupėse.

Vyrai tradiciškai užima aukštesnes pozicijas hierarchijoje ir jų *senpai* vaidmuo dažnai susijęs su vadovavimu, atsakomybe ir autoriteto palaikymu (Lebra, 1976, p. 40–45). Jie privalo ne tik perduoti profesines žinias ir įgūdžius jaunesniesiems, bet ir rūpintis grupės drausme bei socialine tvarka (Sugimoto, 2010, p. 70). Vyrai senpai dažnai veikia kaip mentoriai, kurie skatina darbuotojų arba studentų karjeros augimą, bet kartu išlaiko tam tikrą distanciją, kuri sustiprina jų autoritetą (Nakane, 2000, p. 105–110).

Moterims *senpai* rolėje dažnai skirtos funkcijos, daugiau orientuotas į emocinę paramą, socialinių santykių palaikymą ir bendruomeniškumo stiprinimą (Tsuchiya, 2010, p. 155–160). Moterys *kōhai* dažniau laikosi griežtesnės pagarbios pozicijos hierarchijos atžvilgiu, o jų lojalumas vyresnėms kolegėms ar draugėms yra itin svarbi socialinės sanglaudos dalis (Hendry, 2012, p. 50–55). Tokios moterų grupės paprastai pasižymi didesniu tarpusavio empatijos ir bendradarbiavimo lygiu ir skiriasi nuo vyriškų grupių, kuriose dažniausiai vyrauja konkurencija, statuso ir pripažinimo siekimas (Mori, 2002, p. 124–127).

Šie lyčių skirtumai turi gilias šaknis konfucianistinėje tradicijoje, kuri pabrėžia vyro ir moters skirtingas roles visuomenėje ir šeimoje (Lebra, 1976, p. 43). Nors šiuolaikinėje Japonijoje stebimi tradicinių pažiūrų, vertybių ir normų pokyčiai, klasikiniai tradiciniai lūkesčiai neužleidžia savo pozicijų ir vis dar vyrauja (įpatingai) didmiesčiuose, jaunimo tarpe, daugelyje darbo ar mokymosi kolektyvų (Nakane, 2000, p. 110–115).

Darbo aplinkoje vyrai *senpai* paprastai laikomi grupės autoritetu, kuris kontroliuoja tiek darbinius procesus, tiek socialines taisykles, o moterys tuo tarpu dažniau atlieka palaikomuosius vaidmenis, dažnai būdamos atsakingos už santykių palaikymą ir konfliktų mažinimą (Sugimoto, 2010, p. 68–72), todėl galime teigti, kad ši struktūra ne tik padeda išlaikyti socialinę tvarką, bet ir užtikrina, kad skirtingų lyčių atstovai galėtų įnešti savo stiprybes į kolektyvą (Hendry, 2012, p. 54) ir sudarytų harmoningą visumą.

lyčių skirtumai taip pat išryškėja universitetų ir mokyklų aplinkoje, kur dažniausiai ir prasideda *senpai ir kōhai* santykių formavimasis. Čia vyrai *senpai* užima lyderio pozicijas sporto komandose ar akademinėse grupėse, o moterys dažniausiai rūpinasi socialinėmis ir emocinėmis grupės poreikių patenkinimo pusėmis (Tsuchiya, 2010, p. 157–160). Šios skirtingų lyčių skirtingos funkcijos padeda palaikyti grupių balansą ir vienybę, nors kartu jos įtvirtina tradicines lyčių normas.

Nepaisant pastebimų nuolatinių pokyčių, tokie lyčių vaidmenų skirtumai išlieka svarbūs Japonijos socialinėje sąveikoje. Jie ne tik atspindi istorinį ir kultūrinį paveldą, bet ir prisideda prie grupių efektyvumo bei harmonijos palaikymo (Nakane, 2000, p. 115–118). Ateityje su didėjančiu lyčių lygybės suvokimu tikėtina, kad kai kurie tradiciniai modeliai ilgainiui transformuosis, tačiau šiuo metu *senpai–kōhai* santykių lyčių aspektai vis dar išlieka giliai integruoti į Japonijos socialinę struktūrą (Hendry, 2012, p. 55).

1.3 Animė kaip socialinių santykių atspindys

Anime - japonų animacijos forma, kuri ne tik plačiai populiarėja visame pasaulyje kaip pramoga, bet ir atlieka svarbų kultūrinį vaidmenį, atspindėdama Japonijos visuomenės struktūras ir vertybes. Napier (2001, p. 6) teigia, kad *animė* yra daugiau nei paprasti animaciniai filmukai – tai sudėtingas kultūrinis reiškinys, kuriame galima rasti daug socialinių ir kultūrinių prasmių, susijusių su kasdieniu japonų gyvenimu. Tai ir unikalus stilius, ir gilūs siužetai leidžiantys perteikti socialinius santykius, hierarchijas bei kultūrines normas taip, kad tai būtų suprantama ir patrauklu tiek japonų, tiek užsienio žiūrovams.

Viena iš svarbiausių anime temų - tradiciniai Japonijos socialiniai santykiai, ypač *senpai–kōhai* struktūra, kuri apibrėžia pagarbą ir vyresniųjų bei jaunesniųjų santykius. Sugimoto (2010, p. 118) nurodo, kad šie santykiai yra kertiniai Japonijos visuomenės struktūroje, o anime dažnai vaizduoja juos mokyklose, darbovietėse ar klubuose, kur jaunesnieji mokosi iš vyresniųjų ir jais remiasi. Pavyzdžiui, anime „My Hero Academia“ aiškiai atskleidžia šią sistemą, pabrėždama mokymąsi, pagarbą ir bendruomeniškumą (Sugimoto, 2010, p. 119). Be to, anime dažnai vaizduoja ir skiria ypatingą dėmesį tarpusavio ryšiams, emociniam priklausomumui ir /ar prieraišumui tarp veikėjų, kas atspindi japonų kultūroje vertinamą bendruomeniškumo svarbą. Lebra (1976, p. 23) akcentuoja, kad japonų visuomenėje kolektyvinė gerovė yra svarbesnė už individualius poreikius, o šią idėją anime perteikia per draugystės, šeimos ir bendruomenės santykių istorijas. Tokie anime kaip „Clannad“ ar „March Comes in Like a Lion“ vaizduoja, kaip veikėjų asmeninis augimas glaudžiai susijęs su jų socialiniais ryšiais, taip akcentuojant bendruomenės vertę (Lebra, 1976, p. 25).

Anime taip pat traktuojama kaip puiki medžiaga populiariosios kultūros tyrimams, nes leidžia analizuoti, kaip per ją formuojamos ir skleidžiamos socialinės normos. Allison (2006, p. 14) anime apibūdina kaip „kultūrinį tekstą“, kuris ne tik atspindi, bet ir formuoja visuomenės požiūrį į lyčių vaidmenis, santykius ir socialines taisykles. Nors anime dažnai kelia klausimus, kritikuoja ar peržiūri esamas normas, skatina žiūrovus analizuoti, mąstyti ir vertinti savo socialinę aplinką (Allison, 2006, p. 20).

Šioje temoje reikšmingą vietą užima kasdienybės (slice-of-life) žanras, kuris vaizduoja paprastus, kasdienius socialinius santykius mokykloje, šeimoje ar bendruomenėje. Napier (2007, p. 102) nurodo, kad šio žanro anime atskleidžia smulkias socialines detales, tokias kaip mandagumas, pagarba vyresniesiems ir neverbalinė komunikacija, kurios padeda žiūrovams įsigilinti ir geriau suprasti Japonijos socialinius papročius.

Anime poveikį visuomenei galime apibūdinti kaip įvairiapusį. Jis ne tik atspindi Japonijos socialines realijas, bet ir padeda formuoti bei ugdyti tam tikras socialinio elgesio normas ir vertybes. Hendry (2012, p. 53) teigia, kad pasitelkiant anime populiarindamos *senpai–kōhai* santykių idėjos skatina geresnį japonų socialinių santykių suvokimą tiek Japonijoje, tiek už jos ribų. Per anime pasakojimus žiūrovams suteikiama galimybė pažinti, analizuoti bei susitapatinti su įvairiomis socialinėmis situacijomis, kas skatina empatiją ir socialinį supratimą (Hendry, 2012, p. 56).

Apibendrinant galime teigti, kad anime - itin svarbi kultūrinė priemonė, kuri ne tik atspindi, bet ir formuoja Japonijos socialinius santykius. Dėmesys hierarchijai, bendruomeniškumui ir kasdieniams socialiniams ryšiams, ypatingai kasdienybės ir mokyklų žanruose, suteikia gilų supratimą apie socialines

normas ir vertybes, pasirinktus ar priskirtus socialinius vaidmenis. Kadangi anime yra populiariosios kultūros dalis, kuri aktyviai dalyvauja socialinių normų kūrime ir sklaidoje yra vertingas tyrimų objektas sociokultūrinėje srityje (Napier, 2001, p. 12; Allison, 2006, p. 18).

2. *SENPAI* IR *KŌHAI* SANTYKIAI PER GALIOS TEORIJOS PRIZMĘ

Senpai ir kōhai santykiai Japonijos kultūroje – giliai įsišakniję socialiniai hierarchijos modeliai, kuriuos galima analizuoti per Pierre'o Bourdieu galios teorijos prizmę. Bourdieu požiūris į galios sampratą nėra tradicinis – jis neapsiriboja tiesiogine kontrole ar prievarta, o apibrėžia ją parodydamas galios subtilumą ir jos įvairiapusiškumą, kuris veikia per socialines struktūras, kultūrinius simbolius ir kasdienes praktikas (Bourdieu, 1991). Ši simbolinė galia nėra tiesiog viršuje primetama, bet dažnai priimama ir netgi savanoriškai palaikoma ir tai itin svarbu Japonijos *senpai–kōhai* santykių atveju, kuriuose hierarchija remiasi kultūriniais normatyvais ir vidinėmis socialinėmis nuostatomis (Nakane, 1970; Sugimoto, 2010).

Vienas svarbiausių Bourdieu sąvokų yra „socialinis laukas" – tai specifinė socialinė erdvė, kurioje individai ir grupės kovoja dėl galios, statuso ir įvairių išteklių (Bourdieu & Wacquant, 1992). Jis nurodo, kad *senpai–kōhai* santykiai egzistuoja ne vienoje, o keliose tokiose socialinėse erdvėse – nuo švietimo iki darbo vietų ir socialinių organizacijų – kur hierarchija reguliuoja ir nurodo kas turi prieigą galimybių.

Pagrindinė Bourdieu teorijos dalis – kapitalo sampratos išplėtimas: be ekonominio kapitalo egzistuoja kultūrinis, socialinis ir simbolinis kapitalai (Bourdieu, 1986). *Senpai* turi kultūrinį kapitalą – per patirtį, specializuotas žinias ir kultūrinių normų supratimą, suteikiantį autoritetą, jie taip pat valdo socialinį kapitalą – jų tinklai ir socialiniai ryšiai įtakingi ir turi prieigą prie išteklių. Galiausiai, jų simbolinis kapitalas – prestižas, pagarba ir pripažinimas – legitimizuoja jų padėtį ir galią grupėje (Hendry, 2013). Priešingai *kōhai* – jie turi ribotas galimybes prieiti prie šių kapitalų ir dažnai priklauso nuo *senpai* pritarimo, todėl šis galios skirtumas tampa socialiai priimtinas ir yra sąmoningai palaikomas.

Svarbi Bourdieu sąvoka – „habitus", kuri reiškia giliai įsišaknijusias įpročių ir mąstymo formas, susiformavusias pagal socialinę padėtį (Bourdieu, 1977). *Kōhai* habitus apima natūralų paklusnumo ir pagarbos *senpai* priėmimą, kuris stabilizuoja hierarchiją, nes žmonės nesąmoningai atkuria jau esamus galios santykius savo elgesiu. Šis vidinis priėmimas leidžia hierarchijai veikti ne per prievartą, o per simbolinę galią – gebėjimą primesti normas ir reikšmes, kurios suvokiamos kaip natūralios ir teisėtos (Bourdieu, 1991).

Analizuojant *senpai–kōhai* hierarchiją per Bourdieu galios teoriją, svarbu nepamiršti lyčių dimensijos, kuri dar labiau komplikuoja galios pasiskirstymą. Moterims dažnai tenka dviguba

subordinacija – jos yra ir jaunesnės (*kōhai*), ir priklausančios lyčiai, kuri tradiciškai vertinama žemiau patriarchalinėse struktūrose. Bourdieu teigimu, simbolinė prievarta leidžia šiems nelygybės santykiams atrodyti „natūraliais“ (Bourdieu, 2001). Moterys, net tapusios *senpai,* gali turėti mažiau simbolinio kapitalo nei vyrai toje pačioje pozicijoje – jų autoritetas dažniau kvestionuojamas, o jų socialinis kapitalas ribojamas neformaliais tinklais, iš kurių jos dažnai pašalinamos. Tokiu būdu lyčių skirtumai veikia ne tik individo galimybes veikti socialiniame lauke, bet ir jų habitus formavimą, verčiant moteris internalizuoti lūkesčius dėl paklusnumo, kuklumo ar mažesnių pretenzijų**.**

Senpai–kōhai sistema remiasi Konfucianizmo principais, kurie akcentuoja hierarchiją, pagarbą vyresniesiems ir socialinę harmoniją (Nakane, 1970). Nors ši sistema atrodo kaip mentorių ir mokinių santykis, ji iš tiesų kuria aiškius galios skirtumus: *senpai* kontroliuoja *kōhai* socialinę integraciją, mokymosi galimybes ir netgi karjeros kelią (Sugimoto, 2010). *Senpai* sprendžia, kas gauna prieigą prie svarbių užduočių ar socialinių veiklų, o jų pritarimas tampa socialiniu kapitalu (Hendry, 2013).

Šie galios santykiai remiasi kapitalo pasiskirstymu, kuris palaiko status quo ir neleidžia *kōhai* lengvai pakilti hierarchijoje (Bourdieu & Wacquant, 1992). Habitus priverčia *kōhai* priimti šią tvarką kaip natūralią, todėl jie patys palaiko savo padėtį ir elgiasi taip, kad patvirtintų *senpai* dominavimą (Bourdieu & Passeron, 1990). Tokiu būdu galios santykiai veikia labiausiai efektyviai, kai yra suvokiami kaip teisėti ir savanoriškai priimti (Bourdieu, 1991). Be to, *senpai–kōhai* santykiai atspindi simbolinę prievartą – nematomą, tačiau galingą dominavimo formą, kai subordinuoti asmenys nesupranta, kad juos valdo galios struktūros, o jas laiko natūraliu socialiniu tvarkos principu (Bourdieu, 1991). Nors sistema yra stabiliai įsitvirtinusi, joje kyla įtampų: kai kurie *kōhai* gali jaustis prislėgti ar nepatenkinti griežtais hierarchiniais santykiais, o *senpai* kartais susiduria su dilema tarp autoriteto išlaikymo ir tikros mentorystės (Sugimoto, 2010; Hendry, 2013). Tai rodo, kad galios santykiai nėra statiški, o nuolat kinta ir yra ginčijami.

Bourdieu teorija taip pat parodo, kaip socialinė pozicija veikia individo tapatybę. *Kōhai* dažnai formuoja savo tapatybę per pavaldumo vaidmenį, kuris riboja jų autonomiją ir saviraišką (Bourdieu, 1977). Visgi habitus nėra visiškai nulemta – individai turi galimybę veikti ir tam tikra prasme keisti socialines normas (Bourdieu, 1990). Svarbu yra suprasti, kaip *kōhai* orientuojasi šiuose galios santykiuose, nes tik taip galime atskleisti, kaip galia atkuriama ir iššaukiama.

Šiuolaikinė Japonijos visuomenė dėl globalizacijos patiria reikšmingus pokyčius – didėja individualizmas, keičiasi darbo kultūra dėl ko tradicinės *senpai–kōhai* hierarchijos tampa mažiau

stabilios (Sugimoto, 2010). Bourdieu teorija leidžia analizuoti, kaip šie pokyčiai veikia kapitalo pasiskirstymą ir habitus transformacijas. Tačiau simbolinės galios stiprumas reiškia, kad stebimi pokyčiai vyksta lėtai ir dažnai susiduria su pasipriešinimu (Bourdieu & Wacquant, 1992).

Apibendrinant galime teigti, kad *senpai–kōhai* santykiai yra puikus pavyzdys, kaip galia veikia per kultūrines praktikas ir simbolines sistemas, o ne tik per tiesioginę prievartą. Per kultūrinio, socialinio ir simbolinio kapitalo kontrolę *senpai* išlaiko hierarchines pozicijas, kurios yra legitimizuojamos ir atkartojamos per *kōhai* habitus. Simbolinė prievarta užtikrina, kad nelygybė atrodytų natūrali ir priimtina, nors šie santykiai patiria socialinius pokyčius ir įtampas. Bourdieu galios teorija leidžia įsigilinti ir suprasti, kaip gilios kultūrinės galios struktūros veikia socialines sistemas ir individualių žmonių gyvenimus.

3. *SENPAI* IR *KŌHAI* SANTYKIŲ ANALIZĖ „SENPAI GA UZAI KŌHAI NO HANASHI“ ANIMĖJE

VAIZDINĖ TURINIO ANALIZĖ

Tyrimas buvo atliekamas nuo 2025 metų kovo mėnesio 1 dienos iki 2025 metų gegužės 10 dienos. Tyrimo metu gilintasi į *senpai–kōhai* santykius *Senpai ga Uzai Kōhai no Hanashi* animėje, atlikta *senpai–kōhai* santykių nalizė ir pateiktos išvados.

3.1 Tyrime naudoti *Senpai* ir *kōhai* santykių animės atrankos kriterijai

Tyrimo metu pasirinktas *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* (My Senpai is Annoying). animė. Šis animė pasirinktas vadovaujantis šiais kriterijais:

1) Vykdyta detali animė paieška, kuris atitiktų *senpai–kōhai* santykių temą. Pasinaudojus anime rodymo platforma „Crunchyroll“ ir raktiniais žodžiais, *senpai, houhai,* santykiai, pasirinktas *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* (My Senpai is Annoying). animė
2) Renkantis anime „Crunchyroll“ animė medijų platformoje, atsižvelgta į tai, kad animė nenukryptų nuo nagrinėjamų pagrindinių uždavinių ir atitiktų pasirinktą tyrimo temą, nebūtų per daug romantizuojamas, kad neprarastų *senpai–kōhai* santykių aspekto.
3) Siekiant darbo naujumo, pasirinktas ne senesnis nei 10 metų anime, kad apimtų ir vaizduotų *senpai–kōhai* santykius šiuolaikinėje japoniškoje visuomenėje įvairiose gyvenimo srityse.

Šio tyrimo metu buvo naudotasi būtent „Crunchyroll“[1] anime platforma, nes ji yra viena iš populiariausių ir patikimiausių internetinių platformų, kuri suteikia galimybę tiesiogiai žiūrėti pasirinktus anime. Platformoje suvedus pasirinktus raktinius žodžius (raktažodžius) – *senpai, houhai,* santykiai, žiūrovai nukreipiami į galimų žiūrėti anime sąrašą. Iš pateikto anime sąrašo išsirinkau temą atitinkantį anime. Renkantis anime atkreiptas dėmesys į filmo aprašymus, istorijos tinkamumą, rekomendacijas, veikėjų pateikimą, populiarumą, išleidimo metus, kad anime nebūtų senesnis nei 10 metų. Peržvelgus gan nemažą sąrašą siūlomų anime, pradžioje nuspręsta pasilikti prie naujausių, tačiau atlikus peržiūras pastebėta, kad juose *senpai, houhai* santykiai buvo per daug romantizuojami, o žiūrint

[1] https://www.crunchyroll.com/

senus anime šie santykiai paliesti dalinai ir ribotai, todėl nuspręsta pasirinkti pasilikta prie tarpinio varianto, kad pasirinktas anime nebūtų labai senas, bet, kad ir nebūtų pats naujausias ir atitiktų visus tyrimui reikalingus kriterijus.

3.2 Tyrimo metodai

Šiame darbe, tyrimui, naudota vaizdinio turinio analizė, kuri atitiko visus kriterijus, kuriais vadovaujantis ir buvo atliekamas tyrimas, nes pasak (Rose, 2016) šio pobūdžio analizė padeda suprasti suvokti, kaip kompozicija, kūno kalba ir spalvos perteikia kultūrines ideologijas ir socialines struktūras.

Vaizdiniai sprendimai perteikti animėje dažnai vaizduoja socialinius ryšius kaip hierarchiją – hierarchiją tarp *senpai–kōhai*, net jei tai neįvardyta verbaliai (Nepier, 2001). (Napier, 2001) teigia, kad personažų fizinė padėtis kadre, kūno kalba ar akių kontaktas vizualiai parodo galios pasiskirstymą ir pagarbos lygmenį. Vaizdinės detalės, tokios kaip stovėjimo tvarka, uniformų dėvėjimo skirtumai ir / ar drabužių spalvinės nuorodos, padeda žiūrovui atpažinti susiformavusius, nusistovėjusius visuomenės priskirtus ar pasirinktus vaidmenis ar santykius nors tai nėra aiškiai paaiškinta. Tokių detalių visuma animacijoje tampa labai reikšminga kultūrinės informacijos perteikimo priemone. Todėl šiam tyrimui atlikti buvo išsikelti 3 kriterijai, pagal kuriuos ir vykdytas tyrimas, analizuojami *senpai–kōhai* santykiai „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi*“ (My Senpai is Annoying).

3.3 Pasirinkto animė pristatymas

Pasirinktas anime „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* (My Senpai is Annoying). buvo sukurtas 2021 metais. Šis anime yra romantinės komedijos žanro kūrinys, sukurtas pagal Shiromanta mangų seriją. Filmumas vaizduoja šiuolaikinio Japonijos biuro aplinką ir darbuotojų tarpusavio santykius. Pagrindiniai veikėjai:

Futaba Igarashi (jap. 五十嵐双葉) yra jauna, neseniai pradėjusi dirbti biuro kompanijoje mergina ardu Futaba. Ši veikėja pasižymi stipriu atsakomybės jausmu, ambicijomis ir noru įrodyti savo kompetenciją profesinėje srityje. Tačiau ji dėl savo nedidelio ūgio ir jaunatviškos išvaizdos dažnai laikoma vaikiška, žymiai jaunesne ir ne visada vertinama rimtai, ypač vyrų dominuojančioje darbo aplinkoje. Ši vaizdinė išraiška sukuria kontrastą su jos vidiniu tvirtumu ir brandumu. Futaba dažnai susiduria su emociniais prieštaravimais – ji pyksta dėl vyresnio kolegos elgesio, tačiau kartais pati sau prieštaraudama sau palaipsniui pradeda jausti jam palankumą ir simpatiją.

Harumi Takeda (jap. 武田晴海) yra pagrindinės veikėjos Futabos tiesioginis vyresnysis kolega, kuris vaizduojamas kaip draugiškas, linksmas, atviras ir fiziškai stambūs vyras. Jis atstovauja tradicinį darbuotojo tipą – atsidavęs darbui, pasitikintis savimi ir linkęs globoti ir saugoti jaunesnius kolegas. Nors jo bendravimas su mergina atrodo dažnai neformalus ir net kiek nerūpestingas ir neatsargus (pavyzdžiui., patapšnojimas per galvą, nuolatiniai juokeliai), jis savo elgesiu parodo ir išreiškia nuoširdų rūpestį bei pagarbą jos pastangoms. Takeda atlieka svarbų vaidmenį kaip simbolinis tiltas tarp formalios darbo struktūros ir žmogiškojo ryšio.

Animėje vystoma pagrindinė siužetinė linija koncentruojasi į dviejų biuro darbuotojų – Futaba Igarashi ir jos vyresnio kolegos Harumi Takeda profesinius ir asmeninius santykius, darbe ir už darbo aplinkos ribų. Futaba siekia profesionaliai atlikti savo pareigas ir būti rimtai vertinama, tačiau Takeda dažnai elgiasi erzinančiai, todėl Futaba jaučiasi nepatogiai. Nepaisant to, jų tarpusavio santykiai palaipsniui keičiasi – nuo nuolatinio erzinimo ir nesusipratimų iki abipusės pagarbos ir netgi romantiškų jausmų užuominų. Siužetas fiksuoja šią santykių dinamiką, kartu atskleisdamas darbo aplinkos hierarchiją ir socialinius iššūkius.

Šis japoniškas animacinis serijinis filmas detaliai analizuoja ir atskleidžia tradicinės japonų kultūros aspektus, tokius kaip hierarchiniai santykiai *(senpai – kōhai),* neverbalinė komunikacija, paliesdamas kolektyvinės atsakomybės principus ir lyties vaidmenų dinamiką.

Taip pat paliečia ir atskleidžia temas, kurios susijusios su emociniu saviraiškos ribotumu, profesiniu savęs įtvirtinimu ir individualaus identiteto paieškomis darbo kolektyve.

Animė pasižymi, dažnai šio žanro filmuose naudojamu subtiliu humoro jausmu, suteikiančiu galimybę atskleisti veikėjų psichologines savybes ir vidinius konfliktus. Jis taip pat vizualiai šiuolaikinės estetikos išlaikymu, būdingu *slice-of-life* (lt. Tikroviškas, kasdienis žanras) anime žanrui ir sąmoningai vengia hiperbolizuoti siužetinių posūkių, siekiant išlaikyti realistišką aplinkos bei veikėjų vaizdavimą.

4 *SENPAI* IR *KŌHAI* „SENPAI GA UZAI KŌHAI NO HANASHI“ SANTYKIAI ANIMĖJE

4.1 *Senpai* ir kōhai modelio raiška veikėjų santykiuose

Animėje „*Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* (My Senpai is Annoying) tradiciniai japoniški *senpai* ir *kōhai* santykiai vaizduojami per besivystančią dviejų pagrindinių veikėjų Harumi Takeda ir Futaba Igarashi santykių dinamiką. Nors anime išlaiko kai kuriuos stiprius pamatinius šios socialinės hierarchijos elementus, jis taip pat paneigia daugelį lūkesčių per humorą, emocinį vystymąsi ir šiuolaikinę korporacinės darbo vietos aplinką. Šioje analizėje daugiausia dėmesio skiriama herojų besivystantiems santykiams ir į tai, kaip jų santykiai įsikūnija kasdienybėje, sušvelnina ir meta įššūkį įprastam *senpai – kōhai* modeliui.

Animėje nuo pat pradžios Take atlieka klasikinio *senpai* vaidmenį: jis vyresnis, labiau patyręs ir darbe užima autoritetingas pareigas. Tačiau užuot buvęs griežtas ar atsiribojęs, jis yra linksmas, rūpestingas ir kartais net per daug globėjiškas. Pirmoje serijoje (04:00 – 06:30), kai Futaba padaro su darbu susijusią didelę klaidą, Takeda ją nuramina ir padeda atgauti pasitikėjimą savimi, užuot ją baręs. Šis rūpestingas požiūris kontrastuoja su tradiciniai s*enpai* vaizdavimais, kurie dažnai elgiasi autoritetingiau. Tuo tarpu Igarashi veikėjas meta iššūkį pasyviam tipiškos *kohai* įvaizdžiui. Ji yra atvira, ambicinga ir pasiryžusi įrodyti savo nepriklausomybę, nepaisant mažo ūgio ir jaunatviškos išvaizdos. Tai ypač akivaizdu antroje serijoje (09:20), kai Takeda jai padovanoja pliušinį žaislą. Ji reaguoja su gėda ir susierzinimu, nerimaudama, kad kiti jos, kaip dirbančios suaugusios moters, nevertina rimtai. Jos stiprios emocinės reakcijos ir vidinis nusivylimas pabrėžia jos troškimą būti gerbiamai ir pripažintai.

Pagrindinis šio serialo ir tradicinių vaizdavimo būdų skirtumas yra abipusė emocinė įtaką tarp veikėjų. Nors Takeda padeda Igarashi tobulėti emociškai, Igarashi taip pat padeda Takedai tobulėti emociškai, tai matome 9 serijoje (15:00), kai Takeda netyčia sumenkina jos darbą, pavadindamas jį „mielu“, Igarashi akivaizdžiai lieka įskaudinta, tačiau vėliau Takeda nuoširdžiai atsiprašo, taip parodydamas savo sąmoningumo ir jautrumo augimą. Animėje dažnai rodoma, kad jų santykiai yra grindžiami pasitikėjimu, palaikymų ir emociniu artumu. Tai ypač akivaizdu 7

serijoje (19:10), kai Takeda aplanko Igarashi namuose, kol ji serga. Toks gestas paržengia profesines pareigas ir atspindi gilesnį, asmeniškesnį ryšį. Vis dėl to yra išlaikomas lengvas ir humoristinis tonas, vengdamas dramatiškos romantikos, tačiau vis tiek kurdamas emocinį artumą.

Subtilus humoras animėje vaidina svarbų vaidmenį formuojant pagrindinių veikėjų santykius. Igarashi dažnai vadina Takeda „erzinančiu“, tačiau tas erzinimas slepia augantį jos prisirišimą. Ši pravardė atspindi jos nusivylimą tuo, kaip Takeda elgiasi su ja kaip su vaiku, bet taip pat ir jos pasikliovimą jo gerumu ir stiprybe. 5 Serijoje (13:00) po to kai mergina parkrenta Takeda neša ją per sniegą. Mergina protestuoja, bet slapta ir vertina šį gestą. Tokiose akimirkose komedija išreiškia rūpestį, bet ir tuo pačiu metu sušvelnina griežtą *senpai ir kōhai* dinamiką.

Tradicinėse japonų darbovietėse *senpai ir kohai* laikosi formalių bendravimo ribų. Tačiau Animėje *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* (My Senpai is Annoying) šios ribos yra nuolat peržengiamos įvairiais, prasmingais būdais, tokiais kaip, kad 10 serijoje (18:20) Igarashi Kalėdų proga įteikia Takedai rankų darbo, megztą šaliką. Šis gestas, kuris atrodo labai romantiškas, parodo, kad jų santykiai jau peržengę darbovietės ribas. Nepaisant to, anime vengia paversti jų santykius tiesiogine romantika, o verčiau sutelkia dėmesį į emocinį artumą ir pasitikėjimą. Animėje pastebie, kad Takeda niekada nepiktnaudžiauja savo turima valdžia ir nesielgia su Igarashi kaip su žemesne. Vietoj to, jis dažnai jai suteikia vadovavimo įgudžių arba klientų akivaizdoje pabrėžia jos stipriąsias puses, kaip matyti 5 serijoje (03:00), kur jis jai nusileidžia verslo susitikimo metu. Tokie veiksmai nenužemina pagrindinės veikėjos, o kaip tik didina pasitikėjimą savimi. Taip pat rodo poslinkį link lygesnės ir modernesnės *senpai ir kōhai* santykių interpretacijos.

Apibendrinant galime teigti, kad šis anime perteikia šiuolaikišką ir šiltą *senpai – kōhai* santykio versiją, kuri atspindi šių dienų visuomenės vertybes. Nors animė ir prasideda nuo įprastų vaidmenų – palaikantis *senpai* ir nuolanki, darbšti – *kōhai,* jis žengia kur kas giliau, parodydamas, abiejų personažų siekį tobulėti per bendravimą vienas su kitu. Takeda padeda Igarashi profesinėje srityje, o Igarshi prisideda prie jo emocinio augimo ir santykių supratimo. Matome kaip jų ryšys sujungia profesinę pagarbą su asmeniniu rūpesčiu, įrodydamas, kad darbo santykiai gali būti ne tik prasmingi bet ir palaikantys. Galiausiai anime parodo, kad tradicinės struktūros vis dar gali egzistuoti, tačiau jos gali būti lankstesnės, lygesnės ir netgi švelnesnės šiuolaikiniame pasaulyje.

4.2 Galios dinamika veikėjų santykiuose

Animėje „ *Senpai ga Uzai Kōhai no Hanashi“* santykiai tarp pagrindinių veikėjų Igarashi Futaba ir Takeda Harumi puikiai atlskeidžia sudėtingą galios žaidimą, kuris vyksta tarp *senpai* ir *kōhai* – vyresnio ir jaunesnio darbuotojo japoniškoje darbo aplinkoje. Remiantis Pierre‘o Bourdieu teorija, galime matyti, kaip simbolinė ir socialoginė galia formuoja šiuos santykius bei kaip kiekvienas iš personažų reaguoja į įtakos ir kontrolės mechanizmus.

Habitus ir socialinė padėtis, Igarashi prisitaikymas. Igarashi kaip *kohai* turi specifinį habitus – įgimtą ar išmoktą, įprastą socialinio elgesio modelį, kuris formuojasi pagal jos socialinę padėtį, asmenines patirtis ir kultūrinį kontekstą (Boudieu, 1977). Habitus veikia kaip vidinis kompasas, kuris diktuoja, kaip asmuo turėtų elgtis, kad atitiktų socialinius lūkesčius. Igarashi animėje dažnai jaučia spaudimą elgtis taip, kaip to reikalauja jaunesnės kolegės statusas, ypač kai jos *senpai* yra tokia energinga ir dominuojanti persona. Puikus pavyzdys yra 1 serijoje (11:15), kai Takedaa įsikiša į Igarashi darbą, jis neišreiškia atviro nepasitenkinimo, o renkasi subtilias ironijos formas. Ši reakcija rodo, kad jos habitus formuoja ribotą pasirinkimų lauką – tiesioginis pasipriešinimas ar konfliktas būtų laikomas netinkamu. Tai atitinka Bourdieu mintį, kad habitus yra socialinių struktūrų įsikūnijimas, kuris leidžia veikti pagal nurodytas normas ir išlaikyti hierarchiją. Taip pat pagrindinė veikėja dažnai rodo vidinį konfliktą tarp norų ir socialinių lūkesčių. Ji nori būti savarankiškas, bet katu ir bijo konfliktų ir galimų socialinių pasekmių. Ši vidinė įtampa gerai atsispindi jos elgesyje, kai ji dažnai bando sušvelninti situacijas, kad išvengtų tiesioginių konfrontacijų.

Simbolinė galia Takeda veiksmuose. Pagrindinio vėikėjos pozicija kaip *senpai* ir vyriškos lyties atstovo suteikia jam daugiau simbolinės galios, kurią jis dažnai naudoja nesąmoningai. (Bourdieu, 1986) pabrėžia, kad simbolinė galia yra socialinių santykių dalis, kuri dažnai yra nepastebima, bet labai veiksminga valdžios forma. Takeda nesąmoningai užima dominuojančią poziciją, o Igarashi ją priima kaip savaime suprantamą. Pavyzdžiui 2 serijoje (09:30), Takeda užsako maistą už Igarashi, neklausiant jos nuomonės. Nors tai atrodo smulkmena, tačiau šis veiksmas simbolizuoja jo pozicijos pranašumą ir Igarashi pasyvumą. Ji leidžia jam tokius veiksmus, nes mano, kad toks elgesys yra priimtinas – taip veikia simbolinė prievarta, kai

socialinės taisyklės verčia žmones švelniai priverstinį elgesį priimti kaip visiškai natūralų. Taip pat 8 serijoje (14:40), kai Takeda viešai glosto Igarashi galvą, yra dar vienas simbolinės galios ženklas. Šis veiksmas pabrėžia veikėjo vyrišką dominavimą ir merginos padėti įmonėje. Tai ne tik fizinis prisilietimas, bet ir socialinės galios išsireiškimas, kuriuo mergina neprieštarauja, nes tai galios santykių dalis.

Pasak (Bourdieu 1986) socialinis kapitalas yra išteklius, kurį asmuo gauna per socialinius ryšius ir santykius. Pagrindinė veikėja supranta, kad palaikant gerus santykius su savo *senpai* ji gauna tam tikrą socialinį pranašumą, kaip pagalbą darbo aplinkoje, kolegų pripažinimą ar saugumą. Tai ypač gerai atsiskleidžia 3 serijoje (16:00), kai Igarashi pasilieka darbe ilgiau, nes nori susitvarkyti su darbo krūviu, o Takeda tai pastebi ir natūraliai pasiūlo pagalbą. Nors veikėja nori būti savarankiška, tačiau vietoje kategoriško atsisakymo, ji galiausiai sutinka, švelniai nusileisdama ir leidžia Takedai prisijungti. Ši scena rodo, kad mergina vertina jų ryšį ne tik kaip darbo bendradarbiavimą, bet ir kaip galimą resursą, kuris padeda jai jaustis saugesnei ir labiau vertinamai kolektyve. Ši priklausomybė nuo Takeda simbolinės galios verčia Igarashi koreguoti savo elgesį, net jei tai tuo metu ji jaučiasi nepatogiai ar būna susierzinusi. Tokia priklausomybė dažnai pasireiškia situacijose, kai *kōhai* siekia nekelti konfliktų, o kartu palaikyti santykių stabilumą. Tai rodo, kad galia nėra vien tik dominavimas, bet ir derybos, kompromisai ir daugiausia prisitaikymas.

Japonijos kultūroje, ypač darbo aplinkoje, vyrauja stiprios patriarchalinės normos, kurios daro įtaką santykiams tarp *senpai ir kōhai*. Vyrai dažnai laikomi natūraliais lyderiais ir globėjais, o tuo tarpu moterys paklusniomis ir palaikančiomis figūromis. Tai parodoma 6 serijoje (12:05), kur matome kaip Igarashi senelis prižiūri Takedą, kaip vyrišką globėją, tarsi jis savo elgesiu užtvirtindamas jo vyrišką statusą. Ši serijos vieta iliustruoja, kaip tradicinės vertybės veikia ir formuoja simbolinę galią darbo vietoje. (Bourdieu 2001) teigia, kad simbolinė prievarta dažnai yra užmaskuota kaip „natūrali“ ir „teisinga“, todėl žmonės ją priima kaip vertybę ar normą, retai ją kritikuoja ar jai priešinasi. Tokia lyties normų įtaka ne retai apsunkina merginos padėtį, nes jos pasyvumas ir prisitaikymas tampa ne tik socialiniu lūkesčiu bet ir kultūriniu modeliu, kuris sustiprina ir palaiko vyrų dominavimą.

Svarbu paminėti, kad Pierre’as Bourdieu (1991) teigia, jog socialinė galia veikia ne tik išoriškai per struktūras, taisykles ar autoritetą, bet ir kiekvieno visuomenės nario viduje, per mąstymą, emocijas tuo įtakodama tapatybės formavimąsi. Tai vadinama vidiniu galios priėmimu,

kai asmuo ne tik paklūsta išorinėms normoms, bet it pats įsitikina jų teisėtumu. Tokiu būdu asmuo tampa ne tik galios objektu bet ir jos skleidėju bei sekėju, bei pradeda atkurti sistemą, kurioje gyvena, net jei ji remiasi nelygybe ar simboline prievarta. Ši teorinė koncepcija labai aiškiai parodyta 12 serijoje (20:10), kai Igarashi nuoširdžiai prisipažįsta, kad nors Takeda ją dažnai erzina ir elgiasi per daug globėjiškai, vis dėl to šalia jo ji jaučiasi saugi ir įvertinta. Ji šypsosi, rausta bet kartu ir atsipalaiduoja. Ši scena ženklina emocinį lūžį, kuriame matome, kaip Igarashi ne tik susitaiko su esama dinamika, bet ir ją priima kaip natūralią bei pageidautina. Tai atspindi Boudieu teoriją apie simbolinės galios įtvirtinimą per pripažinimą. Pasak jo simbolinė prievarta tampa veiksminga tik tada, kai subjektas ją priima kaip teisėta (Broudieu, 1991). Animėje pagrindinė veikėja nėra priversta fiziškai ar tiesiogiai paklusti, ji pati, paveikta kultūrinių ir emocinių veiksnių pradeda matyti Takedos dominavimą ne kaip priespaudą, o kaip saugumą užtikrinantį mechanizmą. Tai pasireiškia ypač ryškiai, turint omenyje, kad jų santykiuose nėra lygiaverčio dialogo apie ribas ar emocinį atvirumą, didžiąją dalį bendravimo sudaro Takeda aktyvumas ir Igarashi reakcijos. Taip pat ši scena parodo, kaip jos tapatybė kaip *kōhai* – jaunesnės, mažiau patyrusios moters – tampa dalimi jos asmeninio identiteto. Taip pat šis vidinis galios priėmimas atsiranda palaipsniui, visų serijų metu. Nuo pat pirmų serijų, kur Igarashi atmeta Takedos elgesį su susierzinimu ar ironija, iki pat paskutinių epizodų, kur jos reakcijos tampa švelnesnės ir nuoširdesnės. Šis pokytis rodo, kaip simbolinė galia sustiprėja per laiką, per kasdienį įpročių ir emocijų kartojimą. Tokie veiksmai kaip galvos paglostymas, spontaniška globa ar komiški, bet vis tiek dominuojantys komentarai, kaip 7 serijoje (13:30), kai Takeda vėl pasiūlo Igarashi „nepervargti“, tampa normalizuoti ir net pageidaujami. Galime teigti, kad personažas ne tik išmoksta gyventi esamoje galios struktūroje, bet ir ją priima kaip natūralią. Tai puikiai atspindi Bourdieu teiginį, kad habitus – tai „struktūruojanti struktūra“, kuri formuoja žmogaus mąstymą taip, kad šis galėtų funkcionuoti pagal esamas normas net jų nekvestionuodamas (Bourdieu, 1977). Šis procesas taip pat rodo gilesne įtaką, kaip identitetas formuojasi ne individualiai, o per santyki su aplinkiniais. Igarashi tapatybė kaip „jaunesniosios“, „pasimetusios, bet kruopščios“ darbuotojos yra veidrodinis atspindys Takeda identiteto – „užtikrinto“, „patyrusio“ ir „globėjiško“ *senpai*. Ši dinamika sukuria pusiausvyrą, bet kartu ir įtvirtina tam tikrą galios asimetriją, kuri yra ne tik socialinė, bet ir giliai psichologinė.

Be socialinės ir simbolinės galios, animėje yra pabrėžiami ir emociniai santykių aspektai. Pagrindinė veikėja dažnai išgyvena nerimą, sumišimą ir susierzinimą dėl *senpai* elgesio, tačiau

kartu ji jaučia prisirišimą ir net šilumą. Tokie emociniai ryšiai nors ir sudėtingi taip pat yra galios dalis, nes jie stiprina ryšį, kuris palaiko hierarchijos klestėjimą. Tai puikiai matyti 5 serijoje (10:00), kai pradėjus lyti Takeda pasirodo su skėčiu ir pasiūlo Igarashi grįžti namo kartu. Nors Igarashi iš pradžių susierzina dėl to, kad jis visur seka ją ir globėjiškai kišasi, jos veido išraiška greitai pasikeičia, ji išrausta ir jos žvilgsnis sušvelnėja. Šis epizodas aiškiai parodo emocinį prieštaringumą, įprastai ji galėtų atmesti jo elgesį kaip varginantį, bet emociškai ji reaguoja švelnumu ir pasitenkinimu. Tokie momentai kuria pasikartojantį modelį, kuriame dominuojantis elgesys tampa priimtas dėl jį lydinčių emocijų. Emocinė galia dažnai yra nematoma, tačiau labai stipri, nes ji veikia per žmogaus poreikį priklausyti ir būti suprastam. Igarashi, nors ir jaučia diskomfortą, dažnai nesipriešina Takeda elgesiui. Tai ypač matyti jos vidiniuose monologuose, kaip 7 serijoje (14:20) kai ji savyje svarsto, kodėl ją taip jaudina Takeda elgesys, ir nesupranta, ar tai erzina, ar džiugina. Ji nori išlaikyti santykius, net jei jie yra nepatogūs ar emociškai komplikuoti. Tai rodo, kad emocinis prisirišimas, susiformavęs santykių metu, tampa galingu veiksniu, kuris palaiko ne tik artumą, bet ir hierarchinę dinamiką tarp jų.

Apibendrinant galima teigti, kad Analizuojant Igarashi ir Takeda santykius animėje *Senpai ga Uzai Kōhai no Hanashi*, matyti, kad Pierre Bourdieu teorija leidžia atskleisti giluminius galios mechanizmus kasdienėse situacijose. Galia čia nėra tik tiesioginis dominavimas – ji pasireiškia per habitus, simbolines struktūras, socialinį kapitalą ir ypač emocinius ryšius. Igarashi kaip *kōhai* dažnai patiria subtilų spaudimą prisitaikyti, palaikyti santykių darną ir priimti senpai poziciją ne tik išoriškai, bet ir viduje. Tuo tarpu Takeda, net jei nesąmoningai, atlieka dominuojančio vaidmenį, kurį seka šilti ir globėjiški veiksmai. Tokia dinamika rodo, kad galia gali būti švelni, bet tuo pačiu giliai įsišaknijusi – ji veikia per kasdienes sąveikas, emocijas ir socialinius vaidmenis, kurie nuolat atkuriami.

4.3 Lyties reprezentavimas veikėjų išvaizdoje

Vienas iš svarbiausių simbolinės galios aspektų, pasak Pierre Bourdieu (1991), yra tai, kad ji veikia per tai, kas atrodo natūralu ar „savaime suprantama“. Fizinis kūnas, laikysena ir apranga – tai ne tik individualaus stiliaus, bet ir socialinių struktūrų bei lytinės galios ženklai. Animėje animėje *„Senpai ga Uzai kōhai no Hanashi“* veikėjų išvaizda yra neatsiejama nuo jų socialinės padėties bei galios dinamikos, ypač lyties pagrindu. Fizinis Igarashi kūno pateikimas – mergina nedidelio ūgio, smulki, didelėmis akimis – sudaro jaunatviškos moters įvaizdį. Toks dizainas formuoja jos silpnesnę, pažeidžiamesnę poziciją – ne tik prieš Takeda, bet ir kur aiškiai

matomas kontrastas tarp jos ūgio ir Takeda masyvumo. Bourdieu požiūriu, tai – simbolinis „kūno habitus“, kuris perteikia socialinį vaidmenį: moteris (ypač jauna) yra ne tik fiziškai mažesnė, bet ir socialiai žemesnio statuso. Takeda, priešingai, vaizduojamas kaip fiziškai stiprus, aukštas, plačių pečių, su giliu balsu ir galinga laikysena. Jo fizinis kūnas yra simbolinis galios šaltinis, kuris leidžia jam užimti dominuojančią padėtį – net jei jis pats elgiasi nuoširdžiai ar žaismingai, 6 serijoje, apie (06:00), kai Takeda tiesiog stovi šalia Igarashi, jo buvimas užstoja visą kadrą – tai sustiprina vizualinį autoritetą ir saugumo jausmą, kurį jis perteikia. apranga taip pat atlieka svarbų vaidmenį: Igarashi apranga dažnai akcentuoja jos „moteriškumą“ – šviesios spalvos, aptempti švarkeliai, kaspinai ar suknelės. Tuo tarpu Takeda apranga – griežti, tamsūs kostiumai – pabrėžia rimtumą, brandą, profesionalumą. Tai atspindi Bourdieu mintį, kad simbolinė galia pasireiškia per „natūralizuotus“ vizualinius kodus, kurie perteikia, kas yra „vyriška galia“ ir „moteriškas silpnumas“ (Bourdieu 1991). 4 serijoje, (10:30) rodoma sceną, kur Igarashi renkasi aprangą į svarbų susitikimą. Ji išreiškia nerimą dėl savo išvaizdos ir nusprendžia dėvėti švelnias pastelines spalvas, kad atrodytų draugiškesnė ir mažiau grėsminga. Tai atspindi jos suvokimą, kad išvaizda veikia jos socialinę padėtį ir kaip ją mato kolegos. Ši scena iliustruoja, kaip moteriškumas ir socialinė „prieinamumo“ žinutė yra naudojama kaip priemonė išvengti konfliktų ir išlaikyti „saugumą“ darbinėje aplinkoje. Išvaizdos simbolika padeda kurti nelygiaverčius santykius ne per tiesioginį spaudimą, o per vizualinę kalbą. Igarashi dažnai reaguoja į savo išvaizdą su gėda ar nusivylimu tai matoma 2 serijoje (08:10) kai kolega pamini, kad ji atrodo kaip vaikas, Igarashi susierzinusi ginasi. Tai rodo, kaip kūniškas simbolis tampa ir vidiniu konfliktu: ji supranta, kad jos išvaizda daro ją mažiau rimtai vertinama, bet negali jos pakeisti.

Toks estetikos pagrindu veikiantis lyties ir galios santykis nėra neutralus – jis įtvirtina normatyvines nuostatas apie tai, kaip „turi atrodyti“ vyras ar moteris darbinėje, hierarchinėje struktūroje. Šie įvaizdžiai, perteikti per animacijos dizainą, veikia kaip vizualinė socializacija – jie formuoja ne tik žiūrovo įspūdį, bet ir veikėjų tarpusavio elgseną.

IŠVADOS

1. *Senpai–kōhai* sistema – tai ne tik tradicija, bet ir dinamiška socialinė praktika. Remiantis darbo teorine ir kultūrine analize, galima teigti, kad *senpai–kōhai* santykiai Japonijos kultūroje nėra vien statiška struktūra, kuri egzistuoja dėl tradicijos. Priešingai – tai veikli, kasdieninė sistema, kuri prisideda prie visuomenės tvarkos palaikymo. Tyrimas atskleidė, kad šie santykiai įtvirtinti ne tik formaliame mokymo ar darbo kontekste, bet ir kalbos, elgsenos, net kūno kalbos lygiu. Jie padeda kurti stiprius bendruomeninius ryšius, o kartu ir palaiko socialinę hierarchiją. Tai ypač ryšku nagrinėjant japonų *keigo* (mandagios kalbos) vartojimą, kuris įprasmina socialinį atstumą ir pagarbą tarp asmenų.
2. Tradiciškumas ir šiuolaikiškumas nėra priešai – jie persipina. Pasirinkto animė analizė rodo, kad tradiciniai *senpai–kōhai* santykiai egzistuoja ir šiuolaikinėje darbo aplinkoje, tačiau yra pritaikyti prie modernios kultūros, lūkesčių ir vertybių. Harumi Takeda ir Futaba Igarashi santykiai vaizduoja hierarchiją, tačiau tuo pačiu išreiškia ir emocinį artumą, žmogiškumą, rūpestį. Tai rodo, kad *senpai* šiandien gali būti ne tik autoritetas, bet ir nuoširdus palaikytojas, o *kōhai* – ne tik klusnus mokinys, bet ir savarankiška, ambicinga asmenybė. Tokia dinamika rodo, kad hierarchiniai modeliai transformuojasi, bet nepraranda savo kultūrinės svarbos.
3. Pierre'o Bourdieu galios teorija suteikė gylio socialinių santykių interpretacijai. Tyrime remiantis Bourdieu teorija, atsiskleidė daugiasluoksnė galios struktūra: *senpai* disponuoja simboliniu, kultūriniu ir socialiniu kapitalu, kuris lemia jų padėtį grupėje. *Kōhai*, šiuo atveju Futaba, prisitaiko prie šios hierarchijos per savo habitus – įprastus elgesio modelius, kurie ne tik formuoja jos elgesį, bet ir nulemia, kaip ji mato pati save. Labai svarbu, kad ši galia dažnai yra nematoma, tyliai priimama, net laikoma natūralia. Tai rodo, kaip efektyviai veikia simbolinė prievarta, kai individai patys palaiko sistemą, kuri juos riboja.
4. Lyčių vaidmenų analizė atskleidė papildomą galios dimensiją. Išanalizavus veikėjų elgesį bei reakcijas, paaiškėjo, kad lyčių aspektas yra labai reikšmingas. Futaba, kaip jauna moteris mažo ūgio ir išvaizdos, dažnai susiduria su nusivylimo iššūkiais – ji ne visada vertinama rimtai. Tai sukuria papildomą galios disbalansą, kai moteris, net ir būdama profesionali, turi įrodyti savo vertę dvigubai. Tokie niuansai parodo, kaip giliai socialinėje

struktūroje įsišakniję lyties lūkesčiai, kurie vis dar daro įtaką net šiuolaikiniame, atrodytų, progresyviame kontekste.

5. Santykių dinamika animėje parodė galios „žmogiškėjimą“. Animė Senpai ga Uzai Kōhai no Hanashi pateikia ne griežtą, o labiau švelnią ir emocinę *senpai–kōhai* modelio versiją. Nors hierarchija ir galios skirtumai vis dar egzistuoja, jie nėra dominuojantys. Pavyzdžiui, Takeda savo statusu nesinaudoja piktnaudžiaujančiai – priešingai, dažnai pabrėžia Futabos kompetenciją, pagarbą jos pastangoms. Ši nuosaiki galios raiška atveria galimybes naujam *senpai–kōhai* santykių modeliui, kuris labiau orientuotas į partnerystę, nei į kontrolę.
6. Anime – vertinga akademinė tyrimo medžiaga. Tyrimas patvirtino, kad anime, nepaisant savo populiariosios kultūros statuso, gali būti vertingas socialinių struktūrų ir kultūrinių normų šaltinis. Anime ne tik atspindi realias visuomenės vertybes, bet ir jas formuoja, permąsto. Ypač tai akivaizdu „slice-of-life“ žanro kūriniuose, kurie vaizduoja kasdienį gyvenimą, tarpusavio santykius, įtampas ir pokyčius. Tokiu būdu anime tampa tarpine erdve tarp realybės ir jos atspindžio – kultūriniu tekstu, kurį galima interpretuoti akademinėje plotmėje.

LITERATŪRA

1. Lebra, T.S., 1976. Japanese Patterns of Behavior. Honolulu: University of Hawaii Press. Prieiga per internetą: https://books.google.lt/books?hl=en&lr=&id=JWG07rhiyUMC&oi=fnd&pg=PR9&dq=Lebra,+Takie+Sugiyama.+Japanese+Patterns+of+Behavior.+University+of+Hawaii+Press,+1976.+(A+classic+study+on+Japanese+social+behavior+including+hierarchical+relationships.)&ots=5Lv3zcR6dZ&sig=2l-VwOg1dGy3dVnHSqVwkrQ4Mi4&redir_esc=y#v=onepage&q=kohai&f=false [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
2. Sugimoto, Y., 2010. An Introduction to Japanese Society. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 65-70. Prieiga per internetą: https://dokumen.pub/qdownload/an-introduction-to-japanese-societyq-5nbsped-9781108724746.html [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
3. Hendry, J., 2012. Understanding Japanese Society. 4th ed. London: Routledge, pp. 50-55. Prieiga per internetą: https://dokumen.pub/understanding-japanese-society-5nbsped-0815385862-9780815385868.html#English [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
4. Ide, S., 1989. Formal forms and discernment: Two neglected aspects of universals of linguistic politeness. Multilingua, 8(2–3), pp. 223–248.
5. Maynard, S.K., 2007. Japanese Communication: Language and Thought in Context. University of Hawaii Press.
6. Okamoto, S., 1997. Social context and politeness in Japanese: Toward a relational perspective. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/223597909_Social_context_linguistic_ideology_and_indexical_expressions_in_Japanese [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
7. Haugh, M., 2005. Japanese politeness and face in intercultural communication. Intercultural Pragmatics, 2(1), pp. 41–68. Prieiga per internetą: https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/iprg.2005.2.1.41/html?lang=en&srsltid=AfmBOorMqcS2QZMR52c8sRsgT1WvorDhxd1CgP4B8V17929Rsjzkz5gW [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
8. Mori, M., 2002. Language and Gender in Japanese. Gender Studies Quarterly, 5(3), pp. 120-135.
9. Nakane, C., 2000. Japanese Society. Berkeley: University of California Press, pp. 105-118.

10. Tsuchiya, M., 2010. Gender and Workplace Communication in Japan. Journal of East Asian Studies, 10(3), pp. 145-162.
11. Allison, A., 2006. Millennial monsters: Japanese toys and the global imagination. Berkeley: University of California Press, pp. 14, 20.
12. Napier, S.J., 2001. Anime from Akira to Princess Mononoke: Experiencing contemporary Japanese animation. New York: Palgrave, pp. 6, 12.
13. Napier, S.J., 2007. From impressionism to anime: Japan as fantasy and fan cult in the mind of the West. New York: Palgrave Macmillan, p. 102.
14. Bourdieu, P., 1977. Outline of a Theory of Practice. Cambridge: Cambridge University Press.
15. Bourdieu, P., 1986. The forms of capital. In: J.G. Richardson (ed.) Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. New York: Greenwood Press, pp. 241–258.
16. Bourdieu, P., 1990. The Logic of Practice. Stanford: Stanford University Press.
17. Bourdieu, P., 1991. Language and Symbolic Power. Cambridge: Polity Press.
18. Bourdieu, P., & Passeron, J.-C., 1990. Reproduction in Education, Society and Culture. London: Sage.
19. Bourdieu, P., & Wacquant, L., 1992. An Invitation to Reflexive Sociology. Chicago: University of Chicago Press.
20. Rose, G., 2016. Visual Methodologies: An Introduction to Researching with Visual Materials. SAGE Publications.
21. Doi, T., 1973. The Anatomy of Dependence. Tokyo: Kodansha International.
22. Swartz, D., 1997. Culture and Power: The Sociology of Pierre Bourdieu. University of Chicago Press.

ŠALTINIAI

1. Crunchyroll, n.d. My Senpai is Annoying [online]. Prieiga perinternetą: https://www.crunchyroll.com/series/GP5HJ815K/my-senpai-is-annoying?srsltid=AfmBOooLT7qvSyJL6mVEqhMpKGzL_uQv1t-Qn8-RIsN3MNzueO5yn0E4 [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
2. MyAnimeList, 2021. Senpai ga Uzai Kouhai no Hanashi (My Senpai is Annoying) [online]. Prieiga per internetą: https://myanimelist.net/anime/43769/Senpai_ga_Uzai_Kouhai_no_Hanashi [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
3. Shiromanta, n.d. Senpai ga Uzai Kōhai no Hanashi [Manga]. Tokyo: Ichijinsha. [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
4. IMDb, n.d. Senpai ga Uzai Kouhai no Hanashi (My Senpai is Annoying) [online]. Prieiga per internetą: https://www.imdb.com/title/tt15192340/ [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
5. Crunchyroll, n.d. Crunchyroll [online]. Prieiga per internetą: https://www.crunchyroll.com/ [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
6. **The Journal of Anime and Manga Studies (JAMS)**. (2024). *Vol. 5*. Prieiga per: https://iopn.library.illinois.edu/journals/jams [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
7. **Mechademia: Second Arc**. (2024). *University of Minnesota Press*. Prieiga per: https://www.upress.umn.edu/journals/mechademia-second-arc/ [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
8. **Reysen, S., Plante, C. N., Roberts, S. E., & Gerbasi, K. C.** (2018). A brief report on differences in big five personality dimensions between anime cosplayers and non-cosplayers. *The Phoenix Papers*, 3(2), 46-53. Prieiga per: https://sites.google.com/site/animeresearch/publications [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
9. **Ray, A., Plante, C. N., Reysen, S., Roberts, S. E., & Gerbasi, K. C.** (2018). "You had to be there": Convention attendance and well-being in anime fans. *The Phoenix Papers*, 3(2), 20-30. Prieiga per: https://sites.google.com/site/animeresearch/publications [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
10. **Anime and Manga: Articles/Journals/Video - LibGuides**. (2025). Atlanta University Center. Prieiga per: https://research.auctr.edu/animeandmanga/resources [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]

11. **Anime, Manga and Media Studies - Japanese Studies**. (2025). UCLA. Prieiga per: https://guides.library.ucla.edu/japanese/media [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]
12. **Anime and Manga Studies Database**. (2024). Prieiga per: https://www.animemangastudies.com/database/ [žiūrėta 2025 m. gegužės 28 d.]